

земель. Автори аналізують польське землеволодіння в державному, приватному та церковному форматах. Також дослідники привертають увагу до існування маєтків-фільварків і польсько-селянського землеволодіння, тісно пов'язаного з магнатським через чиншові відносини. Подальше опрацювання проблеми пов'язане з розширенням кола дослідників, які вивчали історію польського землеволодіння.

УДК 93/94

ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР» У ПУБЛІЧНОМУ ПОЛІ

Б. Ю. Теміров

Дефініція «соціокультурний простір» є часто вживаною в сучасному науковому середовищі. Вона здобула вагомий статус і для історичного дослідження. Дефініція застосовується в різних сферах, через що здобуває різні інтерпретації. Поняття «соціокультурний простір» нині особливо важливе в контексті подій в ОРДЛО, оскільки чимало аналітиків відзначають формування «власного соціокультурного простору» у цій частині України. Більше того, категорія «соціокультурний простір» лежить в основі вивчення формування історичної пам'яті. Вона поширюється на історичне, філософське, соціологічне, політологічне, культурологічне, наукове поле. З огляду на розлогий вжиток і розмаїття тлумачення дефініції є потреба у з'ясування її змістовного наповнення.

З даної проблематики наявний доробок В. Литвина, А. Савченко, Н. Гапон, Т. Тюльпи та інших науковців. Джерелами розвідки є дослідження, присвячені смислового наповненню поняття «соціокультурний простір». В основу розвідки покладено аналітико-синтетичний, історико-порівняльний, історико-типологічний методи, які дозволяють виявити, впорядкувати, співставити сучасні визначення обраної дефініції.

Соціологічний вимір поняття проаналізувала Ірина Лукіян, яка у дослідженні «Пострадянський соціокультурний простір: тенденції розвитку» наводить приклад його залучення до аналізу пострадянського суспільства. Вона акцентує увагу на ліквідації комуністичної системи та початку пострадянської епохи. У цьому випадку «соціокультурний простір» означає геополітичну характеристику. Останнє також вбирає в себе риси суспільно-політичного ладу, який постав на зміну соціалістичному. Якщо йдеться про тенденції розвитку, то здійснюється спроба прогнозу розвитку суспільно-політичного ладу та його складових.

Анжеліка Савченко дає пряме визначення поняттю «соціокультурний простір». Вона включає сюди рівень розвитку суспільства, його соціальні структури, ідеологічні складові, вірування та погляди, що підтримуються та визнані суспільством. Соціокультурний простір у цьому сенсі є індикатором розвитку суспільства. Він відповідно до вказаного вище дослідження є рушійною силою розвитку цивілізації (з усіма вже названими елементами). Це дає можливість проаналізувати кожен елемент соціокультурного простору на предмет його еволюції.

Іншою призмою для з'ясування змісту соціокультурного простору є місто з його культурними особливостями. Надія Гапон у статті «Соціально-філософські проблеми гуманізації соціального простору міста» вважає місто духовним елементом соціокультурного простору. Місто в даному випадку є сакральним втіленням прагнень людства, які виражаються в архітектурі, інфраструктурі тощо. Це означає, що місто виступає елементом соціокультурного простору, де перетинаються суспільні відносини. Зокрема, місто є прикладом найбільшого за чисельністю населення елементом соціокультурного простору.

Поняття «соціокультурний простір» присутнє і в педагогічній науці. Так, Тетяна Тюльпа розглядає його освітні аспекти, що дозволяє розкривати потенціал студентів. Останні є супровідниками соціокультурного простору на теренах України. На її погляд, саме у педагогічному ЗВО наявні всі елементи соціокультурного простору: структурність, протяжність, взаємозв'язок елементів. Навчання у виші подібне до процесу формування особистості, що незворотно підвищує статус соціокультурного простору.

Отже, під «соціокультурним простором» розуміється суспільство як єдність культури та соціальності, що виникають у процесі діяльності людини. При цьому ключовим елементом виступає особистість, що пов'язана з суспільством системою відносин і культурою як сукупністю цінностей і норм.

УДК 327.378

ПОНЯТТЯ «МОДЕЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ» І КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ»

Ю. Т. Теміров

Один з серйозних недоліків викладання студентам спеціальності «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» зовнішньої політики країн в регіональному контексті (наприклад «Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки») полягає в історичній концептуалізації предмету, як правило, у вигляді історії зовнішньої політики держав певного регіону. Як наслідок, маргіналізується політологічна концептуалізація дисципліни, яка, на наш погляд, пов'язана з принципово іншим предметним та методологічним виміром, а саме – аналізом зовнішньої політики.

В цьому невеличкому за обсягом методичному нарисі ми спробуємо окреслити напрями реконцептуалізації зазначеної вище дисципліни за допомогою поняття «модель зовнішньої політики».

З метою створення нормативних передумов такої реконцептуалізації, на кафедрі міжнародних відносин і зовнішньої політики Донецького національного університету імені Василя Стуса був кардинально і системно переосмислений підхід до викладання зовнішньої політики країн по регіонах, включно зі зміною назви предмету на «Аналіз зовнішньої політики». Таким чином, замість ознайомлення з історією зовнішньої політики держав, студентів і викладачів переорієнтовано на визначення походження, сутності особливостей зовнішньополітичної поведінки та інститутів, наслідків згаданих особливостей для самих держав та світової політики. Безумовно, історичний вимір зберігає своє значення, але лише як один з факторів аналізу зовнішньої політики.

На нашу думку, ефективним методологічним і методичним інструментом переосмислення вивчення зовнішньої політики може бути концепція «моделі зовнішньої політики». В якості моделі зовнішньої політики ми маємо на увазі системну діяльність держави на міжнародній арені, що базується на цілісному комплексі принципів, які стратегічно визначають засоби, напрями та пріоритети такої діяльності. Як бачимо, необхідними умовами кваліфікації зовнішньої політики держави в якості моделі виступають, передусім, наявність цілісного комплексу принципів та послідовне застосування їх в практиці міжнародної діяльності. Як правило, цілісний комплекс принципів має ідеологічну основу: тетчеризм (неоконсерватизм), блеризм (новий лейборизм), голлізм. В такому разі моделі зовнішньої політики нерідко персоніфікуються, ототожнюються з певним видатним політиком. Як результат, назва моделі зовнішньої політики часто, але не обов'язково, має так званий «ізм»: голлізм, тетчеризм, блеризм тощо.